

FAKULTATIVNI PREDMET

NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA PROIZVODNJA ZDRAVE HRANE I LJEKOVITOG BILJA-NIVO-5

O PREDMETU

Fakultativni predmet Proizvodnja zdrave hrane i ljekovitog bilja izučava se u 9. razredu s jednim časom sedmično.

U nastavi predmeta naglasak je na značaju, upotrebi i zaštiti ljekovitog bilja i zdrave ishrane. Ljekovito bilje najbolje je izučavati kroz rad na terenu, u grupama – što ovaj program i predviđa, na primjer:

- terenski rad: sakupljanje ljekovitog bilja;
- sakupljanje informacija preko interneta, časopisa, knjiga;
- sakupljanje informacija o ljekovitom bilju od ljudi koji se njime bave;
- uočavanje antropološkog uticaja na promjene u prirodi;
- razvijanje kod učenika ekološkog i biološkog mišljenja sa ciljem očuvanja i racionalnog korištenja ljekovitog bilja;
- razvijanje svijesti i odgovornosti za životnu sredinu;
- realizovanje uz naizmjenično smjenjivanje teorijskog usvajanja znanja sa raznovrsnim metodama učenja - samostalno, timski i eksperimentalno;
- umijeće pravilnog korišćenja ljekovitog bilja neophodnog čovjeku u svakodnevnom životu;
- podsticanje kod učenika radoznalosti, samostalnosti, želje za otkrivanjem novoga te dalje razvijanje interesovanja za biološke oblasti.

Broj časova po temama i oblicima nastave

Razred	Oblici nastave	
	Teorijski i dr. oblici nastave za sve učenike u obrazovnoj grupi	Vježbe i dr. oblici nastave kod kojih se obrazovna grupa dijeli na više manjih grupa
9.	15	20
Ukupno	15	20

OPŠTI CILJEVI

Učenici će:

- razviti sposobnost posmatranja i pravilnog sakupljanja ljekovitog bilja;
- osposobljavati se za samostalan i grupni rad;
- čuvati harmoniju i ravnotežu u prirodi;
- shvatiti odnos bića i sredine i odgovornost za zaštitu i očuvanje prirode;
- razviti stavove o zaštiti i značaju ljekovitog bilja;
- razviti sposobnost za uočavanje i razumijevanje ekoloških problema;
- shvatiti zdravstveni značaj ljekovitog bilja;
- razviti odgovoran odnos prema ljekovitom bilju i aktivno učestvovati u njegovoj zaštiti;
- razviti želje i sposobnosti za samostalno obrazovanje korištenjem različitih izvora znanja: enciklopedija, interneta, časopisa i dr.;
- razviti svijest o sopstvenim znanjima i sposobnostima i mogućnostima koje pruža ova oblast;
- zauzeti pozitivan stav prema ljekovitom bilju.

ISHODI:

Učenik će:

- definisati plodno zemljište i klimatske faktore;
- opisati osnovna obilježja voćnjaka;
- analizirati uticaj klimatskih faktora na formiranje voćnjaka;
- usporediti samonikle vrste voća sa kultivisanim vrstama voća;
- razviti odgovoran odnos prema predmetu, zdravlju i značaju ljekovitog bilja;
- predlagati mjere održavanja dobrog stila života u različitim životnim dobima;
- usporediti vezu između zdravlja i fizičke aktivnosti;
- primjeniti dobre navike u cilju održavanja zdravlja;
- povezati rekreaciju i sport sa različitim životnim dobima;
- promovisati dobre navike u cilju održavanja zdravlja;
- opravdati stav svakodnevnog fizičkog aktivnošću;
- dati primjere zemljišta za uzgoj organske hrane;
- pripremati zemljište za organski uzgoj;
- pratiti novosti i primjenjivati u praksi;
- podržavati proizvodnju zdrave hrane;
- nabrajati ljekovito, aromatično i medonosno bilje voćnjaka;
- objasniti vrijeme i način branja, sušenja i čuvanja plodova sakupljati različite plodove;
- predlagati načine prerade, primjene, skladištenja i čuvanja;
- zastupa svakodnevnu primjenu voća i prerađevina u svakodnevnoj ishrani;
- definisati načine primjene voća u ishrani, preradi i farmaciji;
- prepoznati ugrožene vrste ljekovitog bilja i posljedice njihovog nestajanja;
- primjeniti voće u spravljanju čajeva, kompota, marmelada, džemova.....
- prepoznati mjere zaštite;
- razviti pozitivan stav prema voćarstvu;
- obraćati pažnju na primjenu voća u prehrani.

SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETA-NIVO 5

Sadržaj	Odgojno – obrazovni ciljevi		
	Znanja	Sposobnosti	Vrijednosti, stavovi, ponašanja
<p>1. Proizvodnja zdrave hrane, ljekovitog bilja i faktori za razvoj biljaka (2+1)</p>	<p>Učenici će:</p> <ul style="list-style-type: none"> -definisati plodno zemljište i klimatske faktore -opisati osnovne osobine zemljišta -opisati osnovna obilježja voćnjaka -objasniti uticaj antropogenih faktora na voćnjak 	<p>Učenici će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizirati uticaj klimatskih faktora na formiranje voćnjaka -povezati kvalitet zemljišta sa pH vrijednošću -povezati edafske faktore sa vrstama voća - usporediti samonikle vrste voća kultivisanim vrstama voća 	<p>Učenici će:</p> <ul style="list-style-type: none"> -razviti odgovoran odnos prema predmetu, zdravlju i značaju ljekovitog bilja -razviti odgovoran odnos prema životnoj sredini -prihvatati timski rad -izgraditi pravilan stav o očuvanju životne sredine
<p>2. Pojam zdravlja i zdrav životni stil (2+2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -diskutovati o zdravlju i zdravim životnim stilovima - isticati dobre i loše životne stilove u različitim životnim dobima -predlagati mjere održavanja dobrog stila života u različitim životnim dobima -usporediti vezu između zdravlja i fizičke aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> -predlagati promjenu životnih stilova u cilju unapređenja zdravlja -primjeniti dobre navike u cilju održavanja zdravlja -ispitati životne stilove u različitim životnim dobima -povezati rekreaciju i sport sa različitim životnim dobima -usvajati vste vježbi prema životnoj dobi 	<ul style="list-style-type: none"> -promovisati dobre navike u cilju održavanja zdravlja - podržavati zdrave životne stilove -opravdati stav svakodnevnom fizičkom aktivnošću -uočiti štetne posljedice nedovoljne fizičke aktivnosti -promovirati vježbe prema životnoj dobi

<p>3. Proizvodnja zdrave hrane i pravilna ishrana (3+2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -identifikovati proizvode organskog porijekla -dati primjere zemljišta za uzgoj organske hrane -usporediti sastav različitih organskih đubriva -opisati proizvodnju organskih đubriva -prepoznati komponente zdrave hrane 	<ul style="list-style-type: none"> -razvrstavati različite organske proizvode -pripremati zemljište za organski uzgoj -primjeniti proizvodnju organskih đubriva - primjeniti postupke u proizvodnji zdrave hrane -demonstrirati pravilnu ishranu 	<ul style="list-style-type: none"> -pratiti novosti i primjenjivati u praksi -obraćati pažnju na primjenu zdrave hrane -podržavati proizvodnju zdrave hrane - imati pozitivan stav o pravilnoj ishrani
<p>4. Ljekovito, aromatično i medonosno bilje (6+4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisati uslove života u voćnjaku - nabrajati ljekovito, aromatično i medonosno bilje voćnjaka - definisati značaj ljekovitog bilja voćnjaka - procjeniti vrijeme berbe za pojedine vrste -objasniti način berbe za pojedine vrste - objasniti primjenu plodova voća -objasniti vrijeme i način branja, sušenja i čuvanja plodova 	<ul style="list-style-type: none"> - predlagati vrijeme berbe plodova - vršiti klasifikaciju voća -sakupljati različite plodove -prepoznati vrijeme berbe -predlagati načine prerade, primjene, skladištenja i čuvanja -navoditi načine primjene plodova 	<ul style="list-style-type: none"> -razviti pozitivan odnos prema voću -iskazati sposobnost za rad u timu -zastupa svakodnevnu primjenu voća i prerade u svakodnevnoj ishrani

<p>5.Primjena, značaj i zaštita ljekovitog bilja i zdravlje (6+4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -definisati načine primjene voća u ishrani -objasniti primjenu u preradi - definisati primjenu u farmaciji - opisati načine zaštite ljekovitog bilja; - procijeniti odnos čovjeka prema ljekovitom bilju; - prepoznati ugrožene vrste ljekovitog bilja i posljedice njihovog nestajanja; 	<ul style="list-style-type: none"> -predlagati načine pripreme voća u prehrani i preradi -primjeniti voće u spravljanju čajeva, kompota, marmelada, džemova..... - prepoznati mjere zaštite; - prikupljati informacije o ugroženim vrstama; 	<ul style="list-style-type: none"> - preuzeti odgovornost za sebe i druge - pokazati interes za samostalan rad - razviti pozitivan stav prema voćarstvu - prepoznati značaj voća za zdravlje - ☐ obraćati pažnju na primjenu voća u prehrani
--	---	---	--

DIDAKTIČKE PREPORUKE NASTAVNIKU

Da:

- organizuje grupe za terenski rad radi posmatranja, razvrstavanja i prepoznavanja ljekovitog bilja u datoj sredini;
- organizuje odlazak na lokacije bogate ljekovitim biljkama;
- daje uputstva učenicima za detaljno posmatranje u prirodi;
- organizuje prikupljanje biljaka i izrade herbarijuma radi prepoznavanja ljekovitih biljaka;
- obogaćuje sadržaj nastavne teme prirodnim materijalom;
- prikazuje film (zaštita ljekovitog bilja);
- pokazuje fotografije ugroženih vrsta;
- podstiče učenike da pronalaze i koriste različite izvore informacija – internet, knjige, časopisi itd.;
- pomaže učenicima da povežu prethodna znanja i iskustva s novostečenim i upućuje na praktičnu primjenu u svakodnevnom životu;

- podstiče učenike na inicijativu, kreativnost u pokušajima da samostalno objasne uzrok i posljedice čovjekovog djelovanja na prirodu;
- naglašava međuzavisnost prirode i čovjeka;
- organizuje tribinu ili okrugli sto na zadatu temu (prezentovanje rezultata istraživanja);

Nastavniku se preporučuje orijentacioni broj časova po nastavnim temama i sadržajima koje treba obraditi. Ciljevi nastave dati su tabelarno i razvrstani po sadržajima. Ostvarujemo ih kroz aktivnosti učenika. Aktivnosti mogu istovremeno ostvariti više ciljeva, a isto tako jedan cilj može se ostvariti preko više različitih aktivnosti.

Nastavnik može sadržaje izbornog predmeta korelirati sa:

- Hemijom: oksidi, kiseline, baze i soli;
- Biologija s ekologijom: osnovni pojmovi ekologije.
- Geografijom: sastav i tip tla i orografski faktori.

Sloboda i kreativnost nastavnika ispoljavaće se kroz samostalno planiranje i određivanje tipova časova, izbora nastavnih metoda i oblika rada, izbora nastavnih sredstava i aktivnosti za svaku nastavnu temu.

Primjeri aktivnosti su prijedlozi, a nastavnik može upotrijebiti i druge načine za ostvarivanje ciljeva.

NAČINI PROVJERAVANJA I OCJENJIVANJA ZNANJA UČENIKA/CE

Ocjenom se vrednuje:

- učestvovanje u radu grupe;
- planiranje, sakupljanje informacija, rješavanje problema i rezultati rada;
- kvalitet rada, njegova jedinstvenost i iskorišćenost vremena;
- koliko je učenik upoznao sadržaje predmeta i u kojoj mjeri je njima ovladao.

Provjeravanje znanja treba da obuhvata: usmeni odgovor, testiranje i ocjenjivanje terenskog rada, odnosno vježbi.

RESURSI ZA REALIZACIJU

Za izvođenje nastave predmeta Proizvodnja zdrave hrane i ljekovitog bilja, škola treba da ima odgovarajuće opremljen kabinet biologije i kompjutersku učionicu s instaliranim internetom i predviđeno vrijeme godišnjeg plana i programa (GPP) za realizaciju terenskog rada..

Kabinet biologije trebalo bi da ima pomoćni kabinet, gdje bi se mogli ostavljati prikupljeni materijali učenika.

LITERATURA

Preporuka za korištenje:

1. Tašić, V.: Pčele i cvijeće Potarja, Kulturno-prosvjetna zajednica, Podgorica (1998)
2. Lakušić, R., Milojević, B.: Ljekovito bilje na planinama Prokletija, Komova i Bjelasice,

Tokovi, Berane (1972)

3. Lakušić, R.: Planinske biljke, Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo (1982)

4. Živković, N.: Biljarica, Kreativna radionica, Kruševac (1999)

5. Matanović, V., Matović, M.: Škola u prirodi, Šuma i livade, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd (1997)

6. Treben, M.: Zdravlje iz Božije apoteke, Milan Šikoparija i Mirjan Furlan, Novi Sad (1997)

7. Starovlah, M., Starovlah, J.: Ekskurzija kroz Crnu Goru, Prosvjetni rad, Podgorica (2000)

8. Šilić, Č.: Endemične biljke, Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo (1984)

9. Šilić, Č.: Šumske zeljaste biljke, Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Sarajevo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd (1983)

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Nastavnik je osposobljen da predaje predmet Proizvodnja zdrave hrane i ljekovitog bilja ako je završio:

- četverogodišnji studij biologije i kemije- diplomirani profesor biologije i kemije;
- četverogodišnji studij biologije- diplomirani profesor biologije;
- dvogodišnji studij biologije i kemije – nastavnik biologije i kemije;
- četverogodišnji studij edukacija u biologiji- bachelor biologije(240 ECTS).